ВІДГУК

офіційного опонента – доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Афанасьєва Сергія Миколайовича на дисертаційну роботу Довганінця Олега Леонідовича «Профілактика порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку засобами рукопашного бою», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми дисертації. Стопа як один із найважливіших органів прямоходіння людини в умовах природних локомоцій здійснює не тільки функцію опори, але й забезпечує організацію ресорних взаємодій тіла з опорною поверхнею. Процес розвитку опорно-рухового апарату і зокрема стопи людини перебуває під впливом різних чинників та піддається змінам функціонального стану. Питання усунення порушень опорно-ресорних властивостей знаходяться під пильною увагою науковців, а неухильне зростання їх кількості серед дитячого населення спонукає учених до пошуку ефективних засобів протидії їм, про що свідчить і дисертація Довганінця О. Л. Автор довів актуальність дисертаційної роботи, сформував завдання, присвячені вирішенню проблемних питань збереження здоров'я дітей.

Зв'язок з науковими планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану НДР НУФВСУ на 2021–2025 рр. за темою 3.2 «Теоретико-методичні основи біомеханічних технологій у фізичному вихованні, спорті, реабілітації з урахуванням індивідуальних особливостей моторики людини», номер державної реєстрації 0121U107944.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Дослідження виконано на високому науковому рівні, в результаті чого отримано науково обґрунтовані теоретичні нові результати, а новизну роботи склали:

вперше обґрунтовано технологію профілактики порушень склепіння стопи дітей молодшого шкільного віку, що ґрунтується на врахуванні

особливостей формування склепіння стопи дитини в період молодшого шкільного віку. Технологія складається із трьох етапів (адаптаційно-підготовчого, базового та заключного), на яких реалізуються взаємодоповнюючі елементи вправ з рукопашного бою, загальнорозвиваючі вправи на місці та під час руху, вправи на нестійкій опорі, вправи із використанням спеціальних засобів. Комплекси фізичних вправ доповнюються рекомендаціями щодо впровадження гігієнічних та природно-оздоровчих факторів;

вперше отримано інформативні показники фізичного розвитку, антропометрії стопи, фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку, які систематично займаються рукопашним боєм, та проаналізовано їх факторну структуру;

вперше запропоновано GLM моделі, які дозволяють прогнозувати показники динамічної рівноваги дітей 7–10 років, що займаються рукопашним боєм;

розширено та доповнено базу даних про розповсюдження порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку;

набули подальшого розвитку дані щодо засобів, методів профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку.

Практичне значення роботи. Практичне значення роботи полягає у розробці технології профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку, які займаються рукопашним боєм. Запропонована технологія передбачає застосування комплексу засобів в режимі тренувальних занять та самостійного виконання комплексів фізичних вправ вдома. Технологія впроваджена в роботу тренерів з рукопашного бою, підготовки здобувачів за спеціальністю 017 (А7) Фізична культура і спорт. Основні положення дисертаційної роботи впроваджено в навчально-тренувальний процес Комплексної ДЮСШ, Спортивного клубу, а також освітній процес кафедри кінезіології та фізкультурно-спортивної реабілітації, кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного

виховання і спорту України, про що свідчать відповідні акти впровадження результатів дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація викладена державною мовою, містить 237 сторінок. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та 8 додатків. Викладений матеріал проілюстровано 30 таблицями та 23 рисунками. У списку використаних джерел представлено 222 джерела.

У вступі автором аргументовано актуальність теми наукової роботи, сформульовано мету, чотири завдання дослідження, викладено погляд дисертанта на наукову новизну та практичну значущість роботи, його особистий внесок, інформацію про апробацію матеріалів дисертації, кількість публікацій.

Розділ 1. Теоретичні основи профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку в процесі занять спортивними єдиноборствами. Дисертантом проведено аналіз науково-методичної літератури і приділено увагу активним дослідженням науковців протягом останніх десятиліть щодо впливу рухової активності на фізичний розвиток та фізичну підготовленість дітей молодшого шкільного віку. Розглянуто питання негативного впливу на дитячий організм порушень опорно-ресорних властивостей стопи та шляхи їх вирішення. Дисертантом розкрито потенціал використання засобів різних видів спорту, зокрема спортивних єдиноборств, з метою оздоровлення, профілактики та корекції порушень склепінь стопи.

Дисертант досить ґрунтовно, виважено, у чіткій логічній послідовності розкриває теоретичні позиції, які стали підґрунтям до подальшого дослідження. Автор відмічає те, що застосування засобів рукопашного бою серед дітей шкільного віку є засобом зі значним потенціалом в оздоровленні дітей, натомість застосування засобів рукопашного бою серед дітей шкільного віку має фрагментарне вивчення. Відтак, дані положення обумовлюють потребу обґрунтування та розробки технології профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку засобами рукопашного бою.

У другому розділі подано опис методів дослідження. Дисертантом серед емпіричних методів наукового дослідження було застосовано педагогічні методи дослідження (педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент). Педагогічний експеримент було реалізовано у формі констатувального та перетворювального. Методи дослідження дозволили отримати репрезентативні дані, коректно обробити їх статистично, вирішити поставлені завдання на кожному з етапів, отримати достовірні результати, покладені в основу обґрунтування і розробки технології профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку засобами рукопашного бою.

Розділ 3 .Аналіз морфофункціонального стану стопи дітей молодшого шкільного віку, які систематично займаються рукопашним боєм. Результатом констатувального педагогічного експерименту, в якому брали участь 81 дитина віком 7-10 років, є наявність ознак поздовжньої плоскостопості у 22,2 % дітей. Дослідження стану склепіння стопи за результатами Індексу Чижина свідчить про те, що 27,0 % хлопців та 22,8 % дівчат мають різні форми порушень склепіння стопи. Автором проведено регресійний аналіз впливу фізичного розвитку, характеристик стопи та інших факторів на динамічну рівновагу у дітей, які займаються рукопашним боєм, що дозволило встановити значний вплив плоскостопості на компенсаторні механізми біомеханіки рухів.

Встановлено значний вплив окремих рухів в процесі занять рукопашним боєм на розвиток певних м'язових груп. Встановлено, що не ударна кінцівка виконує більше підтримуючі функції, що може призводити до відмінностей у розвитку м'язів і координації. Для визначення взаємозв'язків між фізичним розвитком, станом стопи та рівновагою методом факторного аналізу дисертантом виділено п'ять значущих факторів, які пояснюють та підтверджують тісні взаємозв'язки між характеристиками стопи, рівновагою та фізичним розвитком.

Розділ4. Технологія профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку засобами рукопашного бою. На підставі

аналізу даних науково-методичної літератури та результатів констатувального дослідження дисертантом обґрунтувано та розроблено технологію профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку засобами рукопашного бою, складовими якої є: мета, завдання, загальнометодичні, спеціальні та принципи здоров'яформуючої діяльності та форми занять.

Технологія розрахована на три етапи практичної реалізації, а саме: адаптаційно-підготовчий, базовий і заключний, спрямовані на зміцнення м'язів стопи та інших прилеглих структур ОРА, покращення результатів фізичної підготовленості.

Автором представлено широкий спектр засобів розробленої технології, а саме: гігієнічні та природно-оздоровчі фактори, загальнорозвиваючі вправи на місці та під час руху, спеціальні вправи з рукопашного бою, вправи на нестійкій опорі, а також вправи з використанням спеціальних засобів.

Таким чином, дисертантом визначено структуру та зміст технології профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку на основі засобів рукопашного бою.

У розділі 5 Аналіз та узагальнення результатів дослідження, дисертантом розкрито позитивний вплив розробленої технології і засвідчено її ефективність. Так, порівняльний аналіз антропометричних характеристик стопи хлопців та дівчат засвідчив статистично значуще покращення за всіма показниками після реалізації технології. У хлопців статистично значуще покращення середніх показників індексів Вейфслога та Індекса Очерета для обох стоп, а також Індекс Чіжина для лівої стопи.

Дисертант відмічає гендерні відмінності отриманих результатів. Так, у дівчат менше статистично значущих змін у бік покращення порівняно з хлопцями, а саме за показником індекса Чіжина для правої стопи та індексом Очерета для обох стоп.

Розроблена технологія сприяла покращенню ударних рухових дій, а саме покращенню показника максимальної кількості ударів за 30 секунд. В той же час, визначено, що вік дітей та стать не мали статистично значущого

впливу на результативність у тесті «Нанесення ударів за 30 с». Виявлено статистично значущий вплив технології на показники динамічної рівноваги. Таким чином, дисертантом перевірено дієвість запропонованої авторської технології за обраними критеріями ефективності і підтверджено позитивний вплив авторської технології профілактики порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку засобами рукопашного бою

Висновки відображені у 8 положеннях, повністю відповідають поставленій меті та завданням і узагальнюють інформацію, одержану дисертантом в результаті проведених досліджень, опрацювання та аналізу отриманих даних.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. У тексті дисертації та наукових публікаціях Довгінця О. Л. відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертаційне дослідження вирізняється логічністю структурування і аргументованою переконливістю матеріалу, послідовністю висновків, які мають цілком науковий характер.

Дисертаційна робота Довганінця О. Л., як і будь-яка наукова робота, містить певні дискусійні моменти та недоліки, висвітлення яких сприятиме більш повній та об'єктивній характеристиці результатів виконаного дослідження і не впливає на саме значення роботи. Принципових же зауважень до змісту та оформлення дисертації немає.

Але у ході аналізу представлених наукових положень також виникли запитання, на які хотілось би отримати відповіді.

1. В першому розділі автор стверджує, посилаючись на науковців, що під час функціонального становлення опорно-ресорних властивостей стопи більшість дітей проходить етап фізіологічного сплощення стопи з поступовим його зникненням зі збільшенням віку дитини. Хотілося би почути, які механізми його зникнення?

2. Дисертант описує залежність змін склепіння стопи від соматотипу дітей. Чи необхідно було враховувати цей факт в його дослідженні?

3. Чи потрібно враховувати при використанні технології термін занять дитиною єдиноборствами?

Загальний висновок. Дисертаційна робота **Довганінця Олега Леонідовича «Профілактика порушень склепінь стопи дітей молодшого шкільного віку засобами рукопашного бою»** є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.), і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор **Довганінець Олег Леонідович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент заступник директора ННІ
«Придніпровська державна академія
фізичної культури і спорту»
Українського державного університету
науки і технологій
д.фіз. вих.,професор С. М. Афанасьєв

Засвідчую підпис
Учений секретар Гейсик Радієвич